

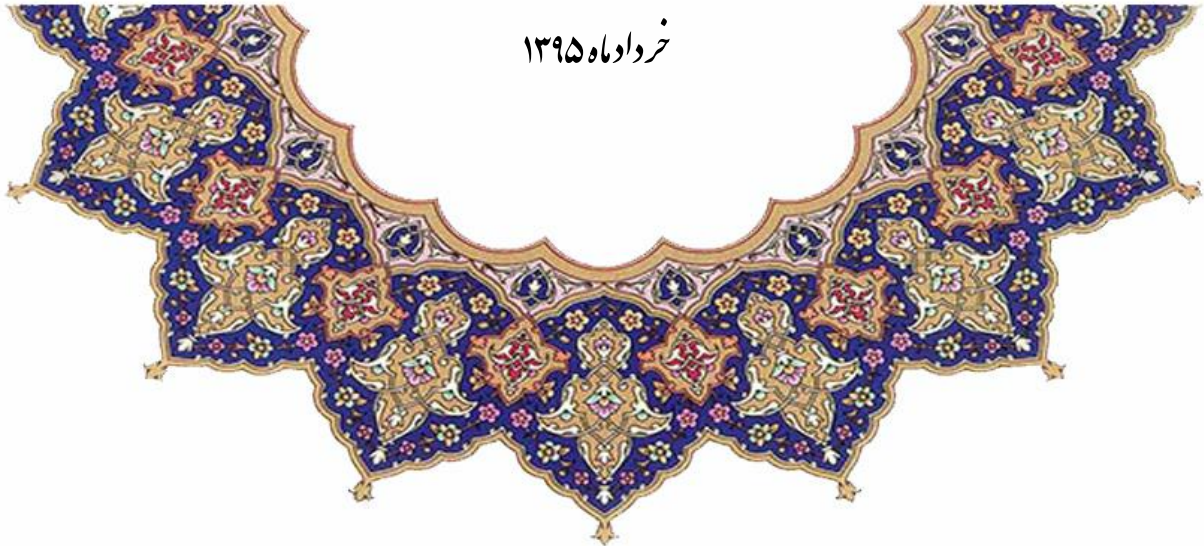

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پارک علم و فناوری استان سیستان و بلوچستان

عموان گزارش

کانون ثبت اختراعات

خرداد ماه ۱۳۹۵

صاحب امتیاز: پارک علم و فناوری استان سیستان و بلوچستان

صاحب اثر: ملیحہ سرگلزایی

شماره گزارش: ۹۵۱۰۱

شماره اثر

الحمد لله رب العالمين

۱- مقدمه

بخش اعظم رشد اقتصادی یک کشور در گرو رشد و توسعه تکنولوژیک آن است و انتقال تکنولوژی به معنی زنجیره ای منظم از فعالیت‌های هدفمند جهت بکار گیری مجموعه عناصر تکنولوژی در مکانی به جز مکان اولیه است و ایجاد آن گام مهمی در مسیر صنعتی شدن و توسعه اقتصادی کشورهای کمتر توسعه یافته و در حال توسعه که قادر به تولید تکنولوژی های پیشرفته نیستند به شمار می‌روند. نیازهای مادی و سطح زندگی در جامعه امروز به شدت ارتقا یافته است. پیشرفت علم و فناوری تقسیم کار در اجتماع را ناگزیر ساخته است و تقریباً کسی نمی تواند همزمان با پرداختن اصولی و عمیق به تلاش‌های فکری جهت خلق تکنولوژی نوین به اشتغال و کسب درآمد از مشاغل معمول نیز بپردازد (نایب زاده، ۱۳۸۶).

این در حالیست که جهان در مرحله خیز جدید دیگری واقع شده و اقتصاد مبتنی بر تولید جای خود را به اقتصاد مبتنی بر دانش و اطلاعات داده است. در اقتصاد دانش محور، میزان قابل توجهی از تولید ناخالص داخلی ناشی از مجموعه فعالیت‌های مبتنی بر دانش و دانشبر، مانند صنایع با فناوری برتر سرمایه‌ها در دادوستدهای تجاری هستند. بر همین اساس حقوق مالکیت فکری یکی از رژیم‌های بین‌المللی مهم و بنیادی در تقویت همکاری فنی و فکری بین‌المللی است. حمایت از حقوق مالکیت فکری یکی از ساختارهای نهادی ضروری برای تقویت نظام نوآوری و خلاقیت در جامعه بین‌المللی است. نرخ رشد اقتصاد جهانی وابستگی شدیدی به نرخ ابداعات و ذخیره دانش دارد و حمایت اصولی از حقوق مالکیت فکری می‌تواند موجب تحریک رشد اقتصادی و انباشت دانش شود. (دکتر نوروزی و همکاران)

موضوع مالکیت فکری که ناشی از هنر و ابتکارات انسان است بحث نوینی نیست. بلکه با پیدایش انسان، مالکیت فکری نیز بوجود آمده است. چرا که فکر، قدرت لاینفکی بوده که انسان هیچ وقت از آن خالی نبوده است و همیشه به منظور رفع نیازهای خود از آن بهره می گرفته است. امروزه درباره اهمیت مالکیت فکری (فکری) و حفظ آن در سطوح ملی، منطقه ای و بین المللی مباحث فراوانی مطرح است و گسترش ارتباطات از طریق شبکه جهانی اینترنت و قابلیت دسترسی سریع و آسان به تمامی اطلاعات و سوء استفاده برخی افراد از آثار و دستاوردهای دیگران بر اهمیت حفظ این نوع مالکیت و اعتبار آن افزوده است. (دکتر مدنیان و همکاران، ۱۳۹۴)

۲- مفهوم حقوق مالکیت فکری^۱

اختلاف در تعریف و تفسیر و تعیین استانداردها در زمینه حقوق مالکیت فکری یکی از بزرگترین چالش‌های پیش روی بازار یابان و ذی‌نفعان در امر انتقال تکنولوژی بین دو یا چند کشور و ملت است و تلاش برای حمایت از حقوق مالکیت فکری و یکسان سازی مفاهیم مرتبط با این حقوق به یک معمای اجتماعی تبدیل شده است. (نایب زاده و همکاران)

در کنوانسیون‌ها و موافقت‌نامه‌های مربوطه و حتی در موافقت‌نامه‌ی مرتبط با تجارت حقوق مالکیت فکری که نسبت به کنوانسیون‌های قبلی از جامعیت بیشتری برخوردار است، تعریف جامع و مانعی از حقوق مالکیت فکری ارائه نگردیده؛ بلکه بیشتر مصادیق آن برشمرده شده و سپس حدود و ثغور حقوق مترتب بر آنها مشخص گردیده است. به عنوان مثال، در بند دو ماده دو کنوانسیون پاریس برای حمایت از حقوق مالکیت صنعتی چنین آمده است: "هرچند در کنوانسیون‌های مورد بحث تعریفی از مالکیت معنوی و حقوق مترتب بر آن ارائه نشده؛ اما در نوشته‌های علمی در این باره تلاش گردیده که این نقیصه تا حدی برطرف شود."

با وجود عدم تعریف صریح حقوق مالکیت فکری بزرگان زیادی درصد تعریف آن برآمده‌اند از جمله مایکل بلانکنی مالکیت معنوی را چنین تعریف نموده است: "خلاقیت‌های فکر و ذهن بشر که دولت در قبال آنها به پدیدآورندگان آن حق انحصاری بهره‌برداری را برای مدت معینی به منظور جلوگیری از استفاده غیرمجاز دیگران اعطا می‌نماید."

در کشور ما نیز حقوق‌دانان در تعریف حقوق مالکیت معنوی اتفاق نظر ندارند و تعریف جامع و مانعی را ارائه نداده‌اند. دکتر صفایی مالکیت‌های فکری را حقوقی می‌داند که دارای ارزش اقتصادی و داد و ستد است؛ اما موضوع آنها شیء معین مادی نیست بلکه موضوع این حقوق فعالیت و اثر فکری انسان است.

¹ Intellectual Property Rights

دکتر کاتوزیان نیز حقوق مالکیت معنوی را حقوقی می‌داند که به صاحب آن اجازه می‌دهد از منافع و شکل خاصی از فعالیت یا فکر انسان به صورت انحصاری استفاده نماید.

برخی دیگر نیز معتقدند: مالکیت فکری به صاحب حق انحصاری اثر، حق کنترل نسخه برداری و سایر کاربردها از آثار خلاقانه را برای دوره زمانی محدود می‌دهد. دکتر میرحسینی به نقل از وایپو، حقوق مالکیت معنوی را- در معنای وسیع کلمه- حقوق ناشی از آفرینش‌ها و خلاقیت‌های فکری در زمینه‌های علمی، صنعتی، ادبی و هنری تعریف می‌کند.

دکتر سیدحسن امامی هم با تبعیت از قانون مدنی فرانسه اموال را به دو قسمت مادی و غیرمادی تقسیم نموده و اموال غیرمادی را اموالی می‌داند که در خارج وجود مادی و عینی ندارند؛ اما جامعه وجود آنها را اعتبار نموده و قانون هم این موضوع را شناسایی کرده است؛ مانند حق تألیف، حق تصنیف و حق اختراع.

آنچه در همه این تعاریف مشترک می‌باشد این است که مالکیت‌های فکری مالکیت‌های عینی و ملموسی نیستند و یکی از آثار مترتب بر این ویژگی آن است که نقض این مالکیت‌ها نیز می‌تواند سهل‌تر از نقض حقوق مالکیت‌های عینی صورت پذیرد. نتیجه دیگری که مترتب بر این امر است این است که نمی‌توان قاعده حاکم بر اموال در حقوق بیت‌المال خصوصی و تعارض قوانین را در مورد آنها اعمال نمود و باید به دنبال قاعده دیگری بود که استثنا بر قاعده اموال باشد. به موجب قاعده اموال در تعارض قوانین ایران اموال تابع قانون محل وقوع خود هستند. ماده ۹۶۶ قانون مدنی ایران می‌گوید: "تصرف و مالکیت و سایر حقوق بر اشیای منقول یا غیرمنقول تابع قانون مملکتی خواهد بود که آن شیء در آنجا واقع است. با این وجود حمل و نقل شدن شیء منقول از مملکتی به مملکت دیگر نمی‌تواند به حقوقی که ممکن است اشخاص مطابق قانون محل وقوع اول شیء نسبت به آن تحصیل کرده باشند، خللی وارد آورد."

در این ماده تکلیف قانون حاکم بر مالکیت‌های فکری به لحاظ این که این مالکیت‌ها در هیچ کدام از طبقه‌بندی‌های اموال منقول و غیرمنقول قرار نمی‌گیرند، مشخص نشده است و نمی‌توان مفاد این ماده را در مورد آن لازم‌الرعایه دانست. از آنجا که به هر حال در روابط بین‌المللی باید تکلیف حاکم بر این اموال معلوم شود، از این رو قوانین کشورهای مختلف و کنوانسیون‌ها و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی، منطقه‌ای و چند جانبه قانون محل ثبت یا انتشارشان را به عنوان محل وقوع اعتباری برای آنها در نظر می‌گیرند تا به این ترتیب اصل سرزمینی بودن قوانین در مورد اموال نیز رعایت شده باشد. این ترتیبات نظیر قاعده کلی مربوط به اموال صرف نظر از تابعیت مالک اعمال می‌گردد.

تعریفی هم که سازمان جهانی مالکیت فکری از مالکیت فکری نموده عبارتست از: حقوق قانونی که افراد بواسطه فعالیت‌هایی که در زمینه‌هایی از قبیل: صنعتی، علمی، ادبی، هنری و غیره بدست می‌آورند. اما در نهایت شاید بتوان تعریف زیر را مناسب‌ترین تعریف حقوق مالکیت فکری دانست:

حقوق مالکیت فکری مجموعه قواعد و مقرراتی است که از فکر، خلاقیت و ابتکار بشری که دارای ارزش اقتصادی بوده و قابل داد و ستد نیز باشد، حمایت می‌کند و در این راستا حقوق مادی محدود به زمان و حقوق معنوی دائم به پدید آورنده آن اعطاء می‌نماید.

در تعریفی دیگر حقوق مالکیت فکری شامل مقرراتی است که حق بهره برداری مادی از یک فعالیت نو و مبتکرانه را ایجاد می‌کند و آن را مورد حمایت قرار می‌دهد. همچنین اعمال کنترل قانونی بر نحوه پخش، توزیع و تجاری کردن اطلاعات و نوآوری‌های جدید تکنولوژیک را مجاز داشته و در مورد هر گونه سوء استفاده، تکثیر بی اجازه و جعل و پخش آن مجازات‌هایی را در نظر گرفته است (افسانه خاکپور، ۱۳۷۳).

۳- نقش نظام مالکیت فکری به عنوان یکی از زیر ساخت‌های موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان

بدیهی است که حقوق مالکیت فکری ابزاری برای توسعه اقتصادی و فرهنگی است که می‌تواند در غنای جامعه از دو طریق زیر سهیم باشد:

۱- عرضه کالاها و خدمات مفید جدید که برگرفته از نوآوری‌های خلاقانه باشد.

۲- فعالیت اقتصادی شامل تولید، عرضه کالاها و خدماتی که در اثر توسعه این نوع بازارها به وجود می‌آید.

زمانی می‌توان به دو هدف فوق نائل آمد که دارندگان این حقوق بتوانند بواسطه حمایت به عمل آمده، منافع اقتصادی کافی از این حقوق ببرند و در نتیجه این منافع بتوانند نوآوری و خلاقیت را تقویت کنند. به هر حال توازن منافع میان دارندگان این حقوق و استفاده‌کنندگان از آن گواه بر این است که موضوع حمایت از حقوق مالکیت فکری نه تنها موضوعی اقتصادی بلکه دارای ویژگی سیاسی نیز است.

نظام حقوق مالکیت فکری، نظامی پویاست که طی دهه‌های اخیر تغییرات فراوانی کرده است، حقوق جدیدی تعریف شده یا در آستانه معرفی شدن است. در یک نگاه تاریخی به تحول و گسترش حوزه مالکیت فکری می‌توان دریافت که توسعه این رشته از حقوق نتیجه توسعه اقتصادی بوده و توسعه یافتگی اقتصادی را هم سبب شده است. اگر امروز بر اقتصاد دانش بنیان به

عنوان راه برون رفت از موانع تجاری و توسعه صادرات تأکید می‌شود کلید اصلی آن در حمایت از سرمایه‌های فکری نهفته است. (فتوحی زاده، ۱۳۹۴)

در این میان شرکت‌های دانش‌بنیان در واقع در چرخه مدیریت فناوری ۵ کار را انجام می‌دهند:

۱- شناسایی و آینده پژوهی تکنولوژی حال و آینده

۲- انتخاب تکنولوژی ارزش افزا

۳- اکتساب و خلق تکنولوژی منتخب

۴- بهره‌برداری از آن تکنولوژی و نهایتاً

۵- حفاظت از تکنولوژی‌های کسب شده

نقش قوانین حاکمیتی در این فرآیند به خصوص در وظیفه پنجم واضح است. بدون فراهم آمدن یک فضای حامی مالکیت فکری در کشور، انگیزه‌ای برای خلق مزیت رقابتی از تکنولوژی کسب شده وجود ندارد. هر لحظه کارآفرینان و شرکت‌های دانش‌بنیان این احتمال را خواهند داد که نوآوری آنان توسط دیگران کپی‌برداری خواهد شد. بنابراین انگیزه‌ای برای شرکت وجود ندارد که اولین باشد. چنین شرکتی تلاش می‌کند که مترصد فرصتی جهت کپی برداری باشد و نه اینکه خود هزینه کند و وقتی انگیزه در کشور برای هزینه‌کرد تحقیق و توسعه و نوآوری کم باشد و همه دنبال کپی‌برداری باشند، دیگر اقتصاد کشور همواره پیرو خواهد بود. چرا که وقتی یک کارآفرین در کشور می‌خواهد یک تکنولوژی را به کار بگیرد، باید مطمئن باشد که ضمن بهره‌برداری از آن، می‌تواند از آن حفاظت هم بکند. (باقری، ۱۳۹۴)

۴- بررسی دلایل حمایت از حقوق مالکیت فکری

اثرات گوناگون مالکیت فکری در عصر جهانی شدن بیانگر وجود جنبه‌های متفاوت مثبت و منفی در زمینه توسعه تحقیق و فناوری به ویژه در کشورهای در حال توسعه است. اهم اثرات مثبت مالکیت فکری به شرح موارد ذیل است:

۱- ایجاد انگیزه برای محققان مراکز تحقیقاتی و موسسات فناورانه

۲- تعیین روند تحقیق و توسعه و پیش بینی فناوری‌های آینده

۳- جلوگیری از انجام فعالیت‌های تحقیقاتی تکراری

۴- مدیریت ابداعات و فعالیت پژوهشی و توسعه ای

۵- تسهیل انتقال فناوری و حق بهره‌برداری از آن به ویژه فناوری های عمومی مانند فناوری‌های زیست محیطی

۶- توسعه فعالیت های تجاری

۷- تشویق سرمایه گذاری‌های خارجی

۸- نوین سازی مقررات ملی و اداری مرتبط

۹- بهره گیری از نظام های کارآمد اطلاع رسانی حق امتیاز

۱۰- جلوگیری از اختفای نوآوری‌ها و انتشار دقیق و صحیح نوآوری های جدید (فتحی زاده، ۱۳۹۴)

علاوه بر این:

۱۱- پیشرفت و بهروزی بشر متکی بر استعداد او جهت آفرینش های جدید در حوزه های تکنولوژی و فرهنگ است.

۱۲- حمایت قانونی از آفرینش های جدید باعث ترغیب صرف سرمایه های اضافی و به تبع آن منتهی به نوآوری های

بیشتر می گردد.

۱۳- ارتقا و حمایت از مالکیت فکری باعث شتاب رشد اقتصادی شده و صنایع و مشاغل جدید را به وجود می آورد و...

۵- سیاست کشور در خصوص توجه به علم و دانش و حقوق مالکیت فکری

در سیاست‌های ابلاغ شده در راستای اقتصاد مقاومتی نیز به حمایت از حقوق مالکیت فکری توجهی شایان شده است. امروزه بیش از پیش بر ضرورت سیاستگذاری هوشمندانه و هدفمند در زمینه خلق و حمایت از دارایی‌های فکری تأکید می‌شود چرا که گسترش تکنولوژی‌های ارتباطی، جهانی شدن اقتصاد و رشد فزاینده مبادلات تجاری بین کشورهای مختلف موجب شده که کالاها و خدمات متنوع و گوناگونی برای عرضه به مشتریان فراهم آید. در این بین، کشورهایی که از طریق خلق دارایی‌های فکری، محصولات و خدمات کارآمدتری به بازار ارائه می‌کنند، توانسته‌اند در فتح بازارهای بین‌المللی موفق‌تر عمل کنند. به همین لحاظ، نظام مالکیت فکری و کارآمدی تعامل بین اجزای مختلف آن، به یکی از مسائل زیربنایی سیاست نوین اقتصادی در سطوح ملی تبدیل شده است. سیاستگذاران باید به این نکته توجه داشته باشند که حمایت از مالکیت فکری به خودی خود هدف نیست بلکه وسیله‌ای برای دستیابی کشور به اهداف توسعه است. بنابراین چالش اصلی کشورها، یکپارچه‌سازی اثر بخش سیاست‌های مختلف از جمله سیاست مالکیت فکری با استراتژی توسعه پایدار کشور

است به همین منظور ارزیابی محتوا و سطوح مختلف حمایت از مالکیت فکری به منظور دستیابی به این هدف مورد نیاز است. در ایران نیز توجه به این حقوق در اسناد بالا دستی بسیار قابل توجه است. سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه پنجم توسعه توسط رهبر معظم انقلاب در سال ۱۳۸۸ در چارچوب سند چشم‌انداز بیست ساله در بخش مربوط به امور علمی و فناوری در بندهای ۷ و ۱۰ و ۱۱ آمده است:

۷- تحول در نظام آموزش عالی و پژوهش در موارد زیر:

۷-۱- افزایش بودجه تحقیق و پژوهش به ۳ درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان برنامه پنجم و افزایش ورود دانش آموختگان دوره کارشناسی به دوره‌های تحصیلات تکمیلی به ۲۰ درصد.

۷-۲- دستیابی به جایگاه دوم علمی و فناوری در منطقه و تثبیت آن در برنامه پنجم.

۷-۳- ارتباط مؤثر بین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با صنعت و بخش‌های مربوط به جامعه.

۷-۴- توانمندسازی بخش غیردولتی برای مشارکت در تولید علم و فناوری.

۷-۵- دستیابی به فناوری‌های پیشرفته مورد نیاز.

۱۰- گسترش حمایت‌های هدفمند مادی و فکری از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری از طریق ارتقای منزلت اجتماعی، ارتقای سطح علمی و مهارتی، رفع دغدغه خطرپذیری مالی در مراحل پژوهشی و آزمایشی نوآوری‌ها، کمک به تجاری‌سازی دستاوردهای آنان.

۱۱- تکمیل و اجرای نقشه جامع علمی کشور.

همانطور که در بندهای فوق توجه می‌شود در این سند بالا دستی در موارد مختلف به ضرورت توجه به علم و فناوری و پژوهش‌های مربوطه و حمایت‌های لازم از نوآوران و نخبگان اشاره شده است.

در سند چشم‌انداز بیست ساله که در تاریخ ۱۳ آبان ۱۳۸۲ توسط رهبر معظم انقلاب به سران قوای سه‌گانه ابلاغ شد آمده است: «جامعه ایرانی در افق این چشم‌انداز برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی، دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی خواهد بود.» در این سند نیز دسترسی به علم و فناوری و تولید علم به طور کلی مورد توجه قرار گرفته است. لذا ابزارهای لازم برای رسیدن به چنین اهدافی باید ایجاد شود.

یکی دیگر از اسناد مهم که در سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه به آن اشاره شده نقشه جامع علمی کشور است. در مقدمه نقشه جامع علمی کشور آمده است: «در جهان کنونی، علم و فناوری از جایگاه بسیار مهم و راهبردی برخوردار است.

شکل‌گیری مفاهیم جامعه و توسعه دانش بنیان گواهی بر این مدعاست و شرایط به گونه‌ای است که در قرن حاضر هر کشوری برای رشد و پیشرفت همه‌جانبه بی‌شک نیازمند طرح و برنامه‌ای مدون در عرصه علم و فناوری است.

در قسمت ارزش‌ها و رویکردهای کلی حاکم بر نقشه در بندهای مختلف به موارد ذیل اشاره شده است:

۸- حرکت به سوی جامعیت علمی و پیشتازی در علم و فناوری متناسب با اهداف و شاخص‌های اسلامی،

۱۴- گسترش فرهنگ خوداتکایی، خودباوری، اندیشه تکاملی، خلاقیت و نوآوری،

۱۸- نشر دانش و ادای زکات علم همراه با حفظ مالکیت فکری»

در بخش سیاست‌های کلی برای توسعه علم، فناوری و نوآوری کشور به شرح زیر تبیین شده است:

۶- همسو ساختن سیاست‌های توسعه صنعتی و اقتصادی با سیاست‌های ملی نوآوری، فناوری و علم،

۹- توسعه علم، فناوری و نوآوری با هدف افزایش اقتدار ملی و کسب جایگاه نخست در منطقه و موقعیت برجسته در دنیا،

از طریق اصلاحات نهادی در نظام نفع (علم، فناوری و نوآوری) ملی با هدف تکمیل چرخه نوآوری،

۱۲- افزایش سهم نوآوری‌های مبتنی بر فناوری در تولید ناخالص داخلی با انتخاب فرآیندهای دانش بنیان،

۱۴- تعامل سازنده با مراکز پیشرفته علمی و فناوری جهان با هدف بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی و رقابتی موجود و کشف و

آفرینش مزیت‌های جدید نسبی و رقابتی در بازار جهانی در حوزه سرمایه‌های دانشی، انسانی و مالی،

۱۵- حمایت از مالکیت فکری و بسترسازی برای توسعه تحقیقات راهبردی، کاربردی و توسعه‌ای و دستیابی به فناوری‌های

پیشرفته و راهبردی.

به این ترتیب برای تحقق الزامات قانونی نیز نیازمند توجه به حمایت از حقوق مالکیت فکری و تعامل نزدیک آن با سیاست

صنعتی و علم و فناوری در کشور هستیم.

۶- ارتباط میان حمایت از حقوق مالکیت فکری و نوآوری باز در پارک های علم و فناوری

نوآوری باز جریان هدفمند دانش برای سرعت بخشیدن به نوآوری داخلی و گسترش بازار با استفاده از نوآوری خارجی است.

امروزه ضرورت بکارگیری نوآوری باز برای افزایش توان رقابتی شرکت‌ها در بازارهای داخلی و خارجی به عنوان موضوعی جدید

احساس می‌شود. پارک‌های علم و فناوری با تحت پوشش قرار دادن شرکت‌های دانش بنیان نقش بزرگی را در بوجود آوردن

نوآوری در عرصه‌های مختلف یک کشور ایفا می‌کنند. با توجه به ضرورت نوآوری در این نوع سازمان‌ها، پارک‌ها باید برای فراهم کردن بستری برای بکارگیری نوآوری در موسسات مستقر خود بپردازند. یکی از راه‌های رسیدن به موفقیت در این راه اجرای نوآوری باز می‌باشد. (میر فخرالدینی، ۱۳۹۴)

نوآوری باز، بعنوان یک پارادایم نوظهور در ادبیات کسب و کار، مفهومی قوی است که می‌تواند برای اهداف تحلیلی و به منظور طراحی استراتژی‌های موثر برای شرکت‌های نوآور مورد استفاده قرار می‌گیرد تا از تمامی ظرفیت‌های داخلی و خارجی شرکت برای توسعه و پیشرفت استفاده گردد. از طرفی پارک‌های علم و فناوری یک سازمان با هدف ترویج فرهنگ نوآوری محسوب می‌شوند که رقابت میان بازیگران داخل پارک را از طریق تحریک و مدیریت جریان دانش و فناوری در میان آن‌ها تسهیل می‌نماید.

نوآوری بر رشد اقتصادی تاثیر مثبت و معنا داری دارد و هر سیاستی که به تقویت سیستم نوآوری بیانجامد می‌تواند سیاست‌گذاری مطلوبی قلمداد شود. ارتقاء و حمایت از ثبت اختراعات را می‌توان مهمترین زیرساخت در بهبود بخش نظام ملی نوآوری به حساب آورد.

بنابراین تقویت حقوق مالکیت فکری به هر نحو و ایجاد انگیزه برای مخترعین به دلیل ایجاد جهش تکنولوژیک، به تولید و بهره‌وری کمک بسزایی می‌نماید که این امر توجه و اهتمام به تقویت ساختار نظام مالکیت فکری را خصوصا در پارک‌های علم و فناوری ضروری می‌سازد.

۷- ضرورت ایجاد کانون ثبت اختراع

یکی از مهم‌ترین الزامات و پیش‌نیازهای ورود محصولات دانش‌بنیان به بازارهای بین‌المللی اطمینان از حفاظت از حقوق مالکیت فکری و اثبات حق مالکیت فناوران و شرکت‌ها بر آنهاست. از این رو نظام‌های مالکیت فکری و به ویژه نظام ثبت اختراع (پتنت) برای ثبت رسمی این دستاوردها و احراز مالکیت افراد بر نوآوری‌ها و ابتکاراتشان در کشورهای مختلف ایجاد شده است. عدم توجه به قوانین مالکیت فکری در بازار بین‌الملل می‌تواند خسارات زیادی را از جمله افشا شدن فناوری در بازار هدف و یا مورد پیگرد قرار گرفتن از طرف رقبا و سازندگان محصولات مشابه گردد.

به طور کلی با توجه به وضعیت نامطلوب مخترعان کشور، عدم حمایت جدی دستگاه‌های دولتی، مشخص نبودن متولی حمایت از مخترعان و ناشناخته ماندن اختراعات آنان، شکل‌گیری مراکز حمایتی در خصوص حمایت از این حوزه و خصوصا مخترعین را بسیار حائز اهمیت نموده است. از این رو کانون ثبت اختراع با هدف ارائه راه‌کارهای مناسب به مخترعان جهت

تبدیل تحقیقات و اختراعات به محصول و برقراری ارتباط و تعامل میان کانون با سایر تشکل‌های علمی، صنعتی و سازمان‌های دولتی و غیردولتی و هم‌چنین شناسایی و حمایت از مخترعین جوان و گمنام تشکیل و اهداف زیر را دنبال خواهد نمود:

- کمک به اجرائی شدن سیاست تبدیل دانش به ثروت و تجاری سازی اختراعات
- کمک به ارتقاء جایگاه ایران در بین کشورهای دارای ثبت اختراعات
- فراهم ساختن تسهیلات، امکانات و بسترهای مناسب برای رشد نخبگان و مخترعین
- تشکیل جلسات مستمر از طریق اطلاع رسانی مناسب در زمینه فعالیت های کانون
- شناسایی مخترعین، نخبگان و استعدادهای برتر
- کمک به تجاری سازی اختراعات
- تلاش جهت ثبت بین المللی اختراعات
- تشویق مخترعان به فعالیت‌های ابداعی با مرحله ابتکاری برجسته
- کمک به تامین هزینه های ثبت اختراعات
- ارائه خدمات مشاوره حقوقی، مالی و اقتصادی به متقاضیان

۸- اهمیت فعالیت های کانون ثبت اختراع

برنامه های کانون با توجه به اهداف آن به چهار حوزه کلی زیر تقسیم می گردد:

- ارائه خدمات
- روابط عمومی و تبلیغات
- ایجاد ارتباطات برون سازمانی
- سایر برنامه ها

الف- ارائه خدمات

۱- برگزاری همایش و نمایشگاه

در شرایط کنونی، ارتباطات بر روابط اقتصادی و اجتماعی کشورهای جهان، حاکمیت دارد و این امر، از سوی همه کشورها پذیرفته شده است. در این میان برگزاری همایش ها و نمایشگاه های تخصصی و بین المللی از عوامل مهم برقراری و گسترش ارتباطات بین کشورها می باشند. نمایشگاه های تخصصی موثرترین و علمی ترین روش برای ایجاد تناسب بین عرضه و تقاضا بوده و امکان بررسی دقیق نیازمندی ها و ضروریات هر منطقه و نیز توانمندی ها و ظرفیت های قابل ارائه را فراهم می آورند. در حوزه مالکیت فکری نیز به منظور نشست و برخاست ها و تبادل نظر مخترعین با صاحبان صنایع کشور و مسئولان امر در رابطه با ایجاد تحول در تولیدات و استفاده بهینه از اختراعات در صنعت، بایستی همایش های متعددی برگزار گردد. برپایی نمایشگاه های اختراعات یکی از مهمترین فعالیت های کانون را شامل می شود که با یک سری نمایشگاه های داخلی استانی (در مرکز استانها) شروع و نهایتاً پس از کسب تجربه، به نمایشگاه سالیانه بین المللی اختراعات منجر شود.

۲- برگزاری دوره آموزشی

با توجه به اینکه رشد سریع تکنولوژی، تغییرات و تاثیرات عمیقی در مسائل اجتماعی و اقتصادی دنبال داشته است، اتخاذ روش هایی که هماهنگ کننده برنامه های آموزشی با توسعه تکنولوژی و تحول و متضمن رشد آگاهی ها و تخصص های مورد نیاز مخترعین باشد اجتناب ناپذیر است.

۳- برگزاری سامانه ای جهت ثبت اطلاعات اختراع و اطلاعات تماس برای فروش یا اعطای مجوز بهره برداری و یا

جذب سرمایه گذار

۴- مشاوره های فنی و تخصصی در زمینه نگارش متن بین المللی اختراع و جستجوی پتنت

۵- حمایت تشویقی از ثبت اختراع بین المللی

۶- کمک به تجاری سازی اختراعات

اگر چه یافته های بشری در ارتقاء کیفیت زندگی و توسعه سطح رفاه جامعه و توسعه اقتصادی و اجتماعی نقش به سزایی ایفا می کند اما این یافته ها تا زمانی که جنبه کاربردی پیدا نکرده و به بازار عرضه نشوند یا در دسترس متقاضیان قرار نگیرند از

اهمیت لازم برخوردار نبوده و نمی توانند هزینه های تحقیق را جبران کند. شواهد متعدد از سراسر دنیا حاکی از این است که هر چند تعداد کثیری از تحقیقات از نظر فنی موفق بوده اند، اما تنها درصد اندکی از آنها در زمینه تجاری سازی به موفقیت دست یافته اند که این امر نشان دهنده پیچیدگی فرآیند تجاری سازی است. در این راستا، شناسایی عوامل موثر بر تجاری سازی این ایده ها و پیش بینی احتمال موفقیت آن ها می تواند مخترعین و نوآوران را در تجاری سازی یاری رساند. (میر غفوری و همکاران، ۱۳۹۰) برای پشتیبانی از تجاری سازی و ثبت بین المللی و تولید انبوه اختراعات باید یک بانک/صندوق تخصصی تأسیس گردد که ضمن سرمایه گذاری ریسک پذیر، یک مرکز بورس و یا مرکز خرید و فروش اختراعات باشد.

۷- حمایت تشویقی از بهره برداری از اختراعات ثبت شده در دفاتر بین المللی

ب- روابط عمومی و تبلیغات

- ۱- ایجاد سایت و پایگاه اطلاع رسانی اینترنتی
- ۲- انتشار نشریه، کتاب، بروشور
- ۳- انتشار فراخوان جهت جذب مخترعین
- ۴- ایجاد بانک اطلاعاتی مخترعین /اطلس مخترعین استان
- ۵- تلاش جهت ساخت مستندی مناسب برای مخترعین

ج- ایجاد ارتباطات برون سازمانی

عقد تفاهم نامه همکاری با مراکز و سازمان های دولتی از مهمترین اقداماتی است که در این حوزه انجام خواهد شد.

د- سایر برنامه ها

- ۱- ایجاد فستیوال دارایی های فکری در حوزه های پرکاربرد اختراعی در استان
- ۲- ارائه خدمات مشاوره حقوقی، مالی و اقتصادی به متقاضیان
- ۳- تأسیس شرکت های اختراع محور
- ۴- ترغیب برای ثبت شرکت دانش بنیان و حضور در پارک علم و فناوری
- ۵- کمک به نمونه سازی اختراعات در زمینه های مختلف صنعت، کشاورزی و خدمات
- ۶- تشکیل کمیته های تخصصی

نتیجه گیری

برخلاف گذشته آثار فکری ارزش مادی نیز پیدا کرده اند و به عنوان اصلی ترین راه تامین نیازهای مادی پدید آورندگان شناخته می شوند. از سوی دیگر پیشرفت و تنوع روز افزون وسائل ارتباطی این سرمایه ها را که نقش مهمی در توسعه تمدن، فرهنگ، اقتصاد و صنعت بشری ایفا می کنند، در معرض خطرات بزرگی قرار داده است. به همین دلیل دولت ها و ملت های صاحب تکنولوژی روز دنیا به تدوین قوانین و دستورالعمل هایی جهت حمایت و نظارت بر مالکیت های فکری خالقان تکنولوژی پرداخته و کشورهای دیگر را هم به متابعت و پیروی از این قوانین واداشته اند. شکل گیری مراکز با هدف حمایت از حقوق مالکیت فکری و به خصوص ثبت اختراع باعث می گردد اختراعات کشور از مسیر تبدیل شدن به امتیاز ارتقاء شغل و مقام و قبولی در مصاحبه و... به عنصری جهت ارتقاء سطح دانش و فناوری و نهایتاً رشد اقتصادی کشور مبدل گردد. کانون ثبت اختراعات با پیمودن این هدف به دنبال رشد و بالندگی مخترعان و صاحبان ایده و نهایتاً دستیابی به اقتصاد دانش محور واقعی می باشد.

منابع و ماخذ

- ۱- میر فخرالدینی سید حیدر، دسترنج میثم، کریمی تکلوسلیم، (بهار ۱۳۹۴)، طراحی مدل مفهومی برای توسعه نوآوری باز در پارک های علم و فناوری با استفاده از تحلیل عاملی، مقاله ۴، دوره ۸، شماره ۲۷، صفحه ۷۱-۹۸
- ۲- فتحی زاده امیرهوشنگ، کلید اقتصاد دانش بنیان حمایت از سرمایه های فکری است، (1394) کد خبر 11512 ایران آنلاین
- ۳- باقری مقدم ناصر، تقویت مالکیت فکری لازمه اقتصاد دانش بنیان، پایگاه اطلاع رسانی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی کد: ۱۰۸۱۶۳۳ تاریخ انتشار: ۷ دی ۱۳۹۴
- ۴- امیری، حسینعلی، پیش درآمدی بر مالکیت معنوی، برگرفته شده از سایت <http://hvm.ir/print.asp?id=3442>
- ۵- ارفع نیا، مهشید، حقوق بین الملل خصوصی، جلد دوم، چاپ دوم، تهران، چاپ مروی، صفحه ۴۱
- ۶- کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی (اموال و مالکیت) تهران، نشر یلدا، صفحه ۱۰۴
- ۷- مالورا استین و نیکیل سینا. فصلنامه رسانه، "رسانه های نوین جهانی و سیاستگذاری ارتباطات"، سال پانزدهم، شماره ۲، شماره پیاپی ۵۸، تابستان ۱۳۸۳. ص ۱۲۵.
- ۸- میرحسینی، سیدحسین، مقدمه ای بر حقوق مالکیت معنوی، چاپ دوم، زمستان ۱۳۸۵، تهران، نشر میزان
- ۹- سیدحسن امامی، حقوق مدنی، جلد اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۳۵، صفحه 19
- ۱۰- صفایی، سید حسین، دوره مقدماتی حقوق مدنی، تهران، نشر میزان، سال ۱۳۷۹، جلد اول، صفحه ۳۰۹
- ۱۱- نایب زاده، شهناز «حقوق مالکیت معنوی و انتقال فناوری»، ماهنامه علمی آموزشی تدبیر، سازمان مدیریت صنعتی، اردیبهشت ۱۳۸۶، شماره ۱۸۰، ۶۷-۶۲.
- ۱۲- مدنیان غلامرضا، آل کجبا ف حسین، بررسی حقوق مالکیت فکری (فکری) و ابعاد آن در قوانین و مقررات بر گرفته شده از سایت <http://madanian.ir/index.php6>
- ۱۳- <http://patentoffice.ir/index.php>